

ساعت شروع امتحان: ۰۸:۰۰
 زمان امتحان: ۷۰ دقیقه
 تاریخ امتحان: ۱۴۰۰/۱۰/۱۱

جمهوری اسلامی ایران
 اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
 اداره آموزش و پرورش منطقه ۱۶ تهران
دبیرستان نمونه دولتی فرهنگ شهید شریفی
نوبت امتحانی ترم اول (دی ماه)
 سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰
 (رشته: ادبیات و علوم انسانی)

شماره صندلی:

نام و نام خانوادگی:

کلاس: صادقین

پایه: دوازدهم

درس: فارسی ۳

نام دبیر: آقای ملک محمدی

قلمرو زبانی (۷ نمره)

بارم	
۱	۱- معنای واژگان مشخص شده را بنویسید.
(الف) ای عزیز! به خدا رسیدن فرض است.
(ب) شرح جان شرحه شرحه بازگو
(ج) همت پیر مغان بخت جوانی شد مرا
(د) یکی از یاران به طریق انبساط گفت
۰/۲۵	۲- معادل معنایی «طاق» در مصراع «بر نمط عشق اگر پای نهی، طاق نه» در کدام بیت آمده است؟
(الف) طرب سرای محبت کنون شود معمور // که طاق ابروی یار منش مهندس شد
(ب) تویی که جفت کنی هر یتیم را به مراد // که هیچ جفت نداری به مکرمت طاقی
۰/۲۵	۳- معنای «داروغه» در عبارت «گفت: تا داروغه را گوییم در مسجد بخواب» در کدام گزینه درست آمده است؟
(الف) شب گرد
(ب) ناظر اجرای احکام دین
۰/۷۵	۴- در گروه کلمات زیر غلط‌های املائی را بیابید و شکل درست آنها را بنویسید.
«مستور و پنهان، مار قاشیه، قسیم و جسیم، بزم و ضیافت، فراغت و آسایش، غرامت و تاوان، متاع و فرمانروا، ثواب و درست»
۰/۲۵	۵- شکل درست کلمه را از نظر املائی انتخاب کنید.
«در سرم سودای تو چون آفتابی بر فلک // در دلم اندوه تو چون پادشاهی بر»
(الف) صریر
(ب) سریر
۰/۵	۶- در بیت زیر چه فعلی حذف شده است و نوع قرینه آن را بنویسید.
«گر آتش دل نهفته داری // سوزد جانت به جانت سوگند»
۰/۵	۷- نقش ضمیر را در هریک از مصراع‌های زیر تعیین کنید.
(الف) ز بالا صبحگاهی دیدمت روی
(ب) خواب و خورت ز مرتبه خویش دور کرد
۱	۸- نقش کلمات مشخص شده عبارت و مصراع‌های زیر را بنویسید.
(الف) هر وقت خوش که دست دهد <u>مغتنم</u> شمار
(ب) هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت
(ج) در نیابد حال پخته هیچ خام
(د) خودفروشان را به کوی می فروشان راه نیست
۰/۵	۹- فعل «است» را از نظر کاربرد معنایی در دو مصراع زیر بررسی کنید.
«در عالم پیر هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است»

بارم
۱

۱۰- در کدام یک از موارد زیر وابسته و وابسته می‌یابید؟ نوع آنها را مشخص کنید.

- الف) سروده حافظ شیرین سخن
ب) این معلم شریف باسواد
ج) انسان اندیشمند ایرانی
د) پانصد هزار تومان پول
ه) آزمون بسیار آسان
و) چشمه آبی سرد

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱

۱۱- «مجاز، تشبیه، ایهام تناسب و کنایه» را در ابیات زیر مشخص کنید.
الف) لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید // مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی

ب) برکن ز بن این بنا که باید // از ریشه بنای ظلم برکند

۰/۵

۱۲- آرایه‌های مرتبط هر بیت را به آن وصل کنید. (یک آرایه اضافی است)

استعاره
حسن تعلیل
اسلوب معادله

- الف) شانه می آید به کار زلف در آشفتگی // آشنایان را در ایام پریشانی بپرس
ب) آتش است این بانگ و نیست باد // هرکه این آتش ندارد نیست باد

۱

۱۳- برای هریک از عبارات زیر دو آرایه ادبی مشخص کنید.

الف) دایه ابر بهار را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیورود.

ب) کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند // کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟

۱

۱۴- درست یا نادرست بودن عبارات زیر را از نظر تاریخ ادبیات مشخص کنید.

- الف) کتاب «مثل درخت در شب باران» مجموعه شعر محمدرضا شفیعی کدکنی است. درست نادرست
ب) کتاب «قصه شیرین فرهاد» اثر وحشی بافقی است. درست نادرست
ج) نوع نوشته کتاب «از پاریز تا پاریس» حسب حال محسوب می‌شود. درست نادرست
د) کتاب «تمهیدات» اثر عینالقضات همدانی است. درست نادرست

۰/۵

۱۵- مصراع دوم شعر زیر را بنویسید.

دست از مس وجود چو مردان ره بشوی //

۰/۲۵

۱۶- مصراع «وجه خدا اگرت شودت منظر نظر» را کدام مصراع کامل می‌کند؟

- الف) زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی
ب) در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی

۰/۲۵

۱۷- بیت زیر کامل کنید.

..... // کاین گونه فرصت از کف دادند بی شماران

۰/۵

۱۸- بیت زیر را کامل کنید.

..... // دیوار زندگی را زینگونه یادگاران

بارم

۴

قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۹- معنی و مفهوم عبارات و ابیات را به نثر روان بنویسید.

- مزینان هنوز بر همان مهر و نشان است که بود. (۰/۲۵ نمره)

- هنگام چریغ آفتاب در سیرجان اتراق می کردیم. (۰/۵ نمره)

- درختان را به خلعت نوروزی قبای سبز ورق در بر گرفته (۰/۵ نمره)

- نی حریف هر که از یاری برید // پرده‌هایش پرده‌های ما درید (۰/۵ نمره)

- گفت نزدیک است والی را سرای آنجا شویم // گفت والی از کجا در خانه خمار نیست (۰/۵ نمره)

- با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است // ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت (۰/۵ نمره)

- برکش ز سر این سپید معجر // بنشین به یکی کبود آورند (۰/۵ نمره)

- در عشق کسی قدم نهد کش جان نیست // با جان بودن به عشق در سامان نیست (۰/۷۵ نمره)

۲۰- بیت «هیچ نقاشت نمی‌بیند که نقشی برکشد // وان که دید از حیرتش کلک از بنان افکنده‌ای» با کدام

۰/۵

عبارت قرابت معنایی دارد؟ مفهوم مشترک آنها را بیان کنید.

الف) عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف که: ما عبدناک حقّ عبادتک.

ب) واصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب که: ما عرفناک حق معرفتک.

۰/۵

۲۱- مفهوم عبارت و بیت زیر را بیان کنید.

الف) حیات از عشق می‌شناس ممت بی عشق می‌یاب.

ب) گر کسی وصف او ز من پرسد // بیدل از بی نشان چه گوید باز

۰/۵

۲۲- مفاهیم مرتبط ابیات را به هم وصل کنید. (یک مفهوم اضافی است)

الف) نی حدیث راه پر خون می‌کند // قصه‌های عشق مجنون می‌کند

ب) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد // هر که بی‌روزی است روزش دیر شد

اشتیاق پایان ناپذیر عاشق

عدم درک حال عاشق

پرخطر بودن راه عشق

۰/۵

۲۳- مفهوم کلی هریک از ابیات زیر را بنویسید.

الف) صد تیغ جفا بر سر و تن دید یک چوب // تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند

بارم

ب) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن // بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است

۰/۵

۲۴- مفهوم کلی هریک از ابیات زیر را بنویسید.

الف) شو منفجر ای دل زمانه // وان آتش خود نهفته میسند

ب) دلا خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا؟ // برون شد از پرده راز، تو پرده پوشی چرا؟

۰/۲۵

۲۵- مفهوم نمادین پروانه را در شعر زیر بیان کنید.

«ببین آخر که آن پروانه خوش // چگونه میزند خود را به آتش

چو از شمعی رسد پروانه را نور // درآید پرزنان پروانه از دور»

۰/۵

۲۶- عبارت زیر یادآور کدام ضرب‌المثل است؟ مفهوم کلی ضرب‌المثل را بیان نمایید.

«شوخی روزگار است که مهد دموکراسی عالم، یعنی آتن، از بیم عقرب جراره دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار

غاشیه حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد»

۰/۵

۲۷- در بیت «من به هر جمعیتی نالان شدم // جفت بدحالان و خوشحالان شدم»، «بدحالان» و «خوش حالان»

به ترتیب در مفهوم «.....» و «.....» به کار رفته است.

۰/۲۵

۲۸- چرا شاعر خطاب به دماوند چنین می‌گوید؟

«تو قلب فسرده زمینی // از درد ورم نموده یک‌چند»

« پیروز و پاینده باشید »

پاسخنامه فارسی ۳

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱-

الف) لازم، ضروری، آنچه خداوند بر بندگانش واجب کرده.
ب) پاره پاره
ج) توجه و عنایت پیر، دعای پیر
د) خودمانی شدن

۲-

بیت «ب»

۳-

بیت «الف»

۴-

قاشیه: غاشیه - متاع: مطاع - ثواب: صواب

۵-

ب) سریر

۶-

می خورم (یاد می کنم) - قرینه معنایی

۷-

الف) ضمیر «ت» مضاف الیه است (رویت را دیدم)

ب) ضمیر «ت» مفعول است (خواب و خور تو را از مرتبه خویش دور کرد)

۸-

الف) مسند

ب) مفعول

ج) نهاد

د) نهاد (راه وجود ندارد)

۹-

الف) فعل غیراسنادی: معادل «وجود دارد»

ب) فعل اسنادی

۱۰-

الف) شیرین سخن: صفت مضاف الیه

ب) ندارد

ج) ندارد

د) تومان: ممیز

هـ) بسیار: قید صفت

و) سرد: صفت مضاف الیه

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱۱-

الف) مجاز: لب و دندان / ایهام تناسب: روی

ب) تشبیه: بنای ظلم / کنایه: از ریشه برکندن

۱۲-

الف) اسلوب معادله

ب) استعاره

۱۳-

الف) تشبیه (دایه ابر بهاری، بنات نبات، مهد زمین) - جناس

ب) جناس تام (کی - کی) - تلمیح یا واج آرایی

۱۴-

الف) درست

ب) نادرست (اثر احمد عربلو)

ج) درست

د) درست

۱۵-

تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی

۱۶-

الف) زین پس شگّی نماند که صاحب‌نظر شوی

۱۷-

ای جویبار جاری زین سایه برگ مگریز

۱۸-

پیش از من و تو بسیار بودند و نقش بستند

۱۹-

- مزینان بدون تغییر مانده است.

- هنگام صبح زود در شهر سیرجان توقف کوتاهی داشتیم.

- خداوند درختان را به رسم هدیه نوروزی با برگهای سبز پوشانده است

- نی همنشین هر انسان هجران دیده ای است و راز او را فاش می‌کند.

- محتسب گفت: خانه حاکم نزدیک است به آنجا برویم مست گفت: از کجا معلوم است حاکم در خانه خمار نباشد

- با آنکه در فقر و تهیدستی به سر می‌برم اما آسوده تر از جمشید زندگی می‌کنم.

- ای دماوند، روسری سفید (برف) را از رویت کنار بزن و با شکوه عظمت قدرت خود را نمایان ساز. (ای آگاهان جامعه دست از

سکوت بردارید و اعتراض کنید).

- کسی توانایی ورود به راه عشق را دارد که تعلّقات مادی خود را از خود دور کند در فکر خود بودن (برای جان خود ارزش قایل

شدن) در راه عشق شایسته نیست.

۲۰-

بیت «ب» - مفهوم مشترک: ناتوانی توصیف انسان از درک عظمت خداوند و معشوق

۲۱-

الف) حیات بخشی عشق و نکوهش بی عشقی

ب) شرط ورود به عشق و رسیدن به آن، ترک تعلّقات مادی است

۲۲-

الف) پرخطر بودن راه عشق

ب) اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق

۲۳-

الف) لزوم تحمّل سختی‌ها برای رسیدن به کمال

ب) جانفشانی در راه وطن (میهن دوستی)

۲۴-

الف و ب) دعوت به اعتراض و مبارزه و نفی سکوت و گوشه نشینی

۲۵-

نماد عاشق حقیقی

۲۶-

از بیم عقرب جرّاره به مار غاشیه پناه بردن معادل از چاله به چاه افتادن - مفهوم: از شری به شر دیگر پناه بردن

۲۷-

بدحالان: افرادی که سیر و سلوک آنها به سوی حق کند است

خوشحالان: عارفانی که از حرکت به سوی حق شادمان هستند.

۲۸-

زیرا دماوند خاموش است و تحرّکی ندارد (سخن نمی‌گوید یا مبارزه نمی‌کند).